

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балик Н. Р. Формування інформаційних та соціальних компетентностей студентів з метою їх професійної підготовки у педагогічному університеті. Науковий огляд. 2016. №1 (22) С. 14- 21
2. Гайда В. Я., Садовий М. І., Михайленко В. В. Формування самоосвітньої компетентності учнів шляхом організації дослідницької діяльності на основі «ARDUINO». *Наукові записки Серія: Педагогічні науки*. Випуск 198. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. С. 212-217.
3. Мартинюк О. С., Мирончук Г. Л., Стецюк О. Б. Розвиток дослідницьких умінь учнів на уроках фізики як спосіб реалізації STEM-освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Випуск 208. С. 37-43.
4. Поліхун Н. І., Постова К. Г., Сліпухіна І. А., Онопченко Г. В., Онопченко О. В. Упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів: методичні рекомендації. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. 80 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК НА УРОКАХ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ

Гладка Оксана Едуардівна

вчитель хімії та біології Нараївського ЗЗСО І-ІІІ ступенів Нараївської сільської територіальної громади Тернопільської області, вища категорія, старший вчитель

oksana.hldk@gmail.com

Досвід свідчить, що сучасний урок – це урок, який проводиться не для учнів, а разом із ними. Його характеризує не навчання словом, а навчання справою. Більшість учителів та науковців у цілому світі погоджуються з тим, що слід переходити від «передачі знань» до «навчання жити». В останні роки у зв'язку з пандемією та війною навчальний процес у ЗЗСО зазнав суттєвих змін, серед яких можна відзначити збільшення частки самостійної роботи учнів. Завданням кожного вчителя є використання новітніх методик, одна з яких - інтерактивне навчання, з допомогою якої вчитель має змогу навчити, розвинути та виховати особистість, яка не загубиться у розвинутому світі, а буде керувати ним.

Урок є досить динамічною формою організації навчальної діяльності учнів, здатною враховувати нові підходи, ідеї та закономірності, що з'являються в теорії і практиці навчання. Варто зробити учнів співучасниками процесу постановки цілей, завдань, змісту і напрямів уроку, забезпечити справжню відкритість — і він перестане бути засобом технологічного огранювання дитини, а стане простором її живого й самостійного розвитку.

Учитель готується до уроку все життя. Ця теза відображає суть нашої професії. Урок є невід'ємною частиною освітнього процесу. В умовах науково-

технічного прогресу та бурхливого потоку інформації змінюється роль педагога на уроці. Він має не лише навчати, а й допомогти учневі вчитися самостійно, проявляти ініціативу, мислити, знаходити відповіді на поставлені запитання. Учитель має спрямовувати свою діяльність на те, щоб навчити шукати якомога ширше коло практичного застосування знань, зробити життя учнів комфортним шляхом оволодіння вміннями, які зроблять їх краще пристосованими до мінливих життєвих умов, а також допоможуть зберегти здоров'я і життя.

Слово – інтерактивний прийшло до нас з англійської і виникло від слова “інтерактив”. “Inter” – це “взаємний”, “act” – діяти. “Інтерактивний”- означає сприяти, взаємодіяти чи знаходитися в режимі бесіди.

Звідси випливає, що інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя та учня. В ході такого навчання учні вчать критично мислити, розв'язувати складні проблеми на підставі аналізу обставин і відповідної інформації, приймати продумані рішення, а також брати участь у дискусіях. Інтерактивні методи навчання на сьогодні є актуальним способом роботи педагога у будь-якому освітньому закладі. На відміну від традиційних методів, базуються на активній взаємодії учасників навчального процесу, при цьому основна вага надається взаємодії учасників освітнього процесу між собою. Такий підхід дозволяє активізувати навчальний процес, зробити його більш цікавим та менш втомлюваним для учнів.

Використання інтерактивної стратегії змінює роль та функції вчителя — він припиняє бути центральною фігурою і лише регулює навчальний процес, займається його загальною організацією, визначає загальний напрям (готує до уроку необхідні завдання, формулює питання для обговорення у групах, контролює час і порядок виконання поставленого завдання та надає консультації).

Урок з інтерактивними технологіями включає п'ять елементів:

- мотивація;
- оголошення теми й очікуваних результатів;
- надання необхідної інформації для розв'язування завдань;
- інтерактивна вправа — центральна частина заняття;
- рефлексія, підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку.

Під час організації інтерактивної роботи учнів я дотримуюся таких правил:

- до роботи залучаються всі учні;
- матеріали для роботи груп готую заздалегідь;
- на уроці застосовую 1-2 інтерактивних прийоми.

Корисним є різноманітне та постійне стимулювання учнів за активну участь у роботі, надання можливості для самоорганізації.

Тому перед тим, як розпочати роботу з вивчення нового матеріалу, роблю так, щоб учні захотіли й змогли отримувати нові знання, тобто **забезпечую мотивацію навчання та актуалізацію опорних знань.**

Для мотиваційного забезпечення уроків використовую такі методи і прийоми:

- коротка розповідь;
- бесіда;
- створення проблемної ситуації;
- демонстрування наочності;
- нескладна інтерактивна технологія (мозковий штурм, «мікрофон»).

Мотивація психологічно готує учнів до сприйняття теми уроку, налаштовує їх на розв'язання конкретних проблем. На цьому етапі забезпечую розуміння учнями змісту їхньої діяльності: чого саме вони повинні досягти на уроці.

Принциповим моментом інтерактивного навчання є формулювання очікуваних **результатів**, яке висвітлює суть діяльності учнів (а не вчителя) на уроці: «Після цього уроку я зможу...», чітко відображає рівень навчальних досягнень, який очікується після уроку. Результати мають бути очевидними як для вчителя, так і для учнів.

До визначення очікуваних результатів часто залучаю всіх учнів, при цьому використовую такі прийоми, як «пісочний годинник», «кошик очікувань», «дерево знань», тощо.

Наступним етапом уроку є надання необхідної інформації. На цьому етапі потрібно дати учням достатньо інформації для того, щоб вони могли виконати практичні завдання за мінімально короткий час. Це може бути міні-лекція, читання тексту підручника, ознайомлення з додатковим матеріалом, опанування інформації за допомогою ТЗН або інших видів наочності. Для економії часу часто даю учням інформацію для попереднього ознайомлення в домашніх умовах.

Центральною частиною заняття є інтерактивна вправа, за допомогою якої відбувається засвоєння навчального матеріалу, досягаються результати уроку.

У своїй роботі я використовую такі прийоми інтерактивного навчання: «ажурна пилка», «акваріум», «мозковий штурм», «мікрофон», «коло ідей», «навчаючи — вчуся» та інші.

Інтерактивна вправа проводиться за наступним регламентом:

- інструктування;
- об'єднання в групи, розподіл ролей;
- виконання завдання;
- презентація результатів.

Найважливішою частиною інтерактивного уроку є підбиття підсумків (рефлексія). На цьому етапі учасники навчально-виховного процесу повинні:

- пояснити зміст опрацьованого;

- порівняти реальні результати з очікуваними;
- зробити висновки;
- відкоригувати та закріпити засвоєне;
- установити зв'язок між відомим і тим, чого необхідно навчитись у майбутньому.

Рефлексію проводжу у вигляді індивідуальної роботи, роботи в парах, групах, дискусії, в усній чи письмовій формі. Вона завжди містить кілька елементів, а саме установлення фактів, аналіз причин та планування дій.

За роботу на уроці кожен учень отримує оцінку в балах.

Реалізуючи поставлені завдання, мені вдалося домогтися ціннісного ставлення учнів до здобутих знань і вмінь, яке включає:

- зацікавленість предметом «хімія»;
- дотримання правил техніки безпеки з метою безпечного проведення експерименту та збереження власного здоров'я і здоров'я оточуючих;
- обережність у поводженні з хімічним обладнанням, лабораторним посудом з метою уникнення поранень, опіків, порізів тощо;
- застосування алгоритмів складання формул, розв'язування задач;
- активність у постановці запитань, складанні хімічних формул і рівнянь, оволодінні методами та способами дослідження речовин і розв'язування задач і вправ, обговоренні власних результатів навчання, результатів навчання колег;
- дотримання екологічної культури;
- самостійність у прийнятті навчальних цілей відповідно до власних можливостей і потреб;
- систематичність у підготовці до уроків, виконанні самостійних робіт;
- сміливість у прийнятті рішень, виголошенні власних суджень.

Сучасне життя потребує активної творчої особистості. Виховати її можна, лише впроваджуючи у педагогічну практику стратегії розвитку критичного мислення, тобто пробудження свідомості, коли молода людина усвідомлює реальність, що оточують її, і шукає шляхи їх розв'язання. Тому, я використовую такі засоби навчання і виховання, які підвищують ефективність навчального процесу і готують учнів до самостійного життя.

Застосовуючи інтерактивні методи, я моделюю реальні життєві ситуації, пропоную проблеми для спільного розв'язання, використовую рольові ігри. Вони найбільше сприяють формуванню життєвих вмінь і навичок, створюють атмосферу співпраці, творчої взаємодії в навчанні, вільного висловлювання своїх думок та вражень. У будь-якому виді навчальних занять застосовую кілька методів навчання в різних комбінаціях. Застосування певних методів навчання залежить від завдання та умов кожного виду занять.

В. Сухомлинський говорив, що школа має бути не коморою знань, а середовищем думки. Тоді предмет стає засобом розвитку дитини. І саме інтерактивні методи сприяють опануванню учнями різних рівнів пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання), розвивають критичне мислення, рефлексію, уміння розмірковувати, розв'язувати проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берегова А. Б. Інтерактивні технології навчання як один із засобів формування системи біологічних знань учнів / Анна Берегова // Біологія. Шкільний світ: газ. для вчителів біології. - 2008. - № 28. - С. 19-20 : ілюстр., табл.
2. Боганець Н. П. Інтерактивні технології на уроках біології та в позаурочній діяльності / Н. П. Боганець // Біологія : наук.-метод. журн. - 2006. - № 17-18. - С.31-34
3. Брижевич Г. М. Інтерактивні форми навчання на уроках біології / Г. М. Брижевич // Біологія : наук.-метод. журн. - 2007. - № 19-21. - С. 27-32.
4. Брожик А.С. Індивідуальний освітній маршрут як форма педагогічної підтримки особистісного розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання .Шепетівський РМК, 2017. – 42 с.
5. Войтенко Т. Н. Застосування інтерактивних технологій на уроках біології / Тетяна Войтенко // Біологія. Шкільний світ: газ. для вчителів біології. - 2009. - №25. - С. 18-19.
6. Гаврилюк О. О. Формування екологічного мислення і свідомості учнів шляхом застосування інтерактивних форм і методів навчання/ О.О. Гаврилюк // Біологія :наук.-метод. журн. - 2012. - № 7. - С. 7-11.

ВАЖЛИВІСТЬ САМООЦІНЮВАННЯ ДЛЯ НЕФІКТИВНОЇ УЧАСТІ ЗДОБУВАЧІВ У ФОРМУВАННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Горин Оксана Ігорівна

доктор філософії (09 Біологія), асистент кафедри хімії та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
horynoi@tnpu.edu.ua

Барановський Віталій Сергійович

кандидат хімічних наук, доцент, завідувач кафедри хімії та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
baranovsky@tnpu.edu.ua

Студентоцентроване навчання, як одна з складових сучасної парадигми вищої освіти, передбачає зміщення акцентів в освітньому процесі з викладання на навчання. При цьому студент стає центральною фігурою освітнього процесу, виступає повноправним суб'єктом відносин, бере на себе долю відповідальності за навчання, в тому числі за процес його оптимізації.

Безпосередня участь здобувачів у формуванні якості освіти реалізується їх правом вносити пропозиції щодо змін в освітніх програмах. Передумовами для внесення таких пропозицій є усвідомлення здобувачами невідповідності